

1. Ο τε λευταίος κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Χιου Φουτ παραδίδει στην αίθουσα συνεδριάσεων της Κυπριακής Βουλής την εξουσία στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, πρώτο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στα αριστερά του Μακαριωτάτου ο Τουρκοκύπριος αντιπρόεδρος Φαζίλ Κουτσούκ.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ 1959-1986

Όταν Εξεινόσυνε ο αγώνας της ΕΟΚΑ την 1 Απριλίου 1955 είχε ως στόχο την Ένωση με την Ελλάδα, γι' αυτό και μόλις οι αγωνιστές κλήθηκαν στις αρχές του 1959 να καταβέσουν τα όπλα σ' αντάλλαγμα μιας ανεξάρτητης πολιτείας με αρκετούς περιορισμούς, ήταν φυσικό πως στις τάξεις τους θα δημιουργούνταν αισθηματα πικρίας και απογοήτευσης. Πικρία όμως και απογοήτευση δημιουργήθηκε και αργότερα κατά τη διανομή των αξιωμάτων, μιας και είναι κοινός τόπος το γενονός ότι τα πολιτικά αξιώματα δεν επαρκούν ποτέ στη ζήτηση που υπάρχει. Όσοι λοιπόν αγωνιστές δεν ικανοποιήθηκαν με κάποια σημαντική θέση, όντας δυσαρεστημένοι, εύκολα δημιουργήσαν το στρατόπεδο των αδιάλογων ενωτικών, οι οποίοι κατηγορούσαν τον αρχιεπίσκοπο και πρώτο Πρόεδρο της Δημοκρατίας Μακάριο Γ' ότι εγκατέλειψε τον όρκο του για ένωση προς χάρη της

ανεξαρτησίας. Λόγω του περιορισμένου χώρου δεν θα σχολίασω τη διαριά αυτή καπηγορία, χωρὶς όμως την παραμικρή αμφιθολία νομίζω πως οι πλειστοί καπηγοροί του σιγουρά θα μετατρέπονταν σε υποστράτευτος, με τα λάθινα οποιαδήποτε πολιτικά αξιώματα.

Από τη στιγμή λοιπόν της ίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ένα πολύ μικρό, αμελητέο θάλεγα, πουστό ήταν δυσαρεστημένο με το Μακάριο κι αργότερα συγκάλυψε τη δυσαρέσκειά του με το μανδύα της Ένωσης. Όπως ήταν επόμενο, αυτή η μικρή ομάδα με τον καιρό μεγάλωσε καπάς και όταν αργότερα συμπρέξει την αδελφοπόντια οργάνωση ΕΟΚΑ Β', που όντας οπλισμένη και ελεγχόμενη από την Ελληνική Χούντα, δημιουργήσει άλλα εκείνα τα εχέγγυα που θίγησαν στη διθλική καταστροφή του 1974.

Δεν ήταν όμως μόνο η μικρή μερίδα των δυσαρεστημένων με το Μακά-

ριο Ελληνοκύπριων που λειτούργησε όπως η ωρολογιακή θόμβα στα βεμέλια του νεοσύντατου κράτους. Υπήρχε και η Τουρκοκυπριακή κοινότητα, η οποία καθοδηγήσυμενη εκ των έων είχε στόχο τη σταδιακή τουρκοκοπίση του νησιού. «Ηδη και μετά την υπογραφή των συμφωνιών για τη δημιουργία της νέας ανεξάρτητης Δημοκρατίας και προτού ακόμη μεταβιβαστεί τη εξουσία από τους Αγγλούς στην εκλεγόμενη κυβέρνηση, οι Άγγλοι συνέλαβαν το Τούρκικο πλαιάριο «Ττενίζ» να Εεφορτώνει κρυφά όπλα για τους Τουρκοκύπριους. Στόχος φυσικά θα ήταν η ανατροπή, σε κάποιο μελλοντικό στάδιο, της έννομης τάξης συμφωνιας με τις οδηγίες που θα έστελλε η Αγκυρα. Ανόμεσα λοιπόν σ' αυτούς, τους διαμετρικά αντίθετους προσανατολισμούς μιας ομάδας Ελληνοκύπριων και της ήγειας των Τουρκοκύπριων πάλαιψε ο Μακάριος και η μεγάλη πλειοψηφία του

Κυπριακού λαού. Και σίγουρα θα πετύχαινε, αν για κάκι μαίρα της Κύπρου δεν ανέδιναν πραξικοπηματικά στην εξουσία της Ελλάδας οι στρατιωτικοί των οποίων οι πολιτικές γνώσεις ήταν ανύπαρκτες.

Οι συνθήκες Ζυρίχης και Λονδίνου που υπογράφτηκαν στις 11 και 17 Φεβρουαρίου του 1959 προσούσαν για ανεδρήτο Κυπριακό κράτος που θα όρχιζε τη ζωή του στις 16 Αυγούστου 1960. Το Σύνταγμα της νέας Πολιτείας συντάχτηκε όχι από τους ίδιους τους Κύπριους, αλλά τους επιβλήθηκε στην κυριολεξία, παρά τα περι αντιθέτου λεγόμενα από δήμους το ποδεξήτηραν ελεύθερα και ανεπρέσατο οι Κύπριοι αντιπρόσωποι στο Λονδίνο. Η αποδοχή του ήταν λόγη ανάγκης, έτσι που να αποφευχθούν χειρότερα για την Κύπρο δείνη που κυριορύπανταν από το περιβότο σχέδιο Μακιλλάν, που οδηγούσε κατευθείαν στη διχοτόμηση. Μπροστά στο διαγραφόμενο κίνδυνο ο Μακάριος και οι εκπρόσωποι των Ελληνοκυπρίων, στο συνέδριο του Λονδίνου του Φεβρουαρίου του 1959, επέτρεψαν να αποδεχτούν το προταθέν Σύνταγμα, γιατί όπως ήταν φυσικό «δυσὶν κακοὶ θέλτιον το μη χειρῶν». Στη συγκεκριμένη περίπτωση το προτεινόμενο Σύνταγμα παρέλεις τις απελεύθερες και το απόριο της διαιρέσης που περιείχε έδιδε κάποιες ελπίδες ότι θα μπορούσε να λειτουργήσει ωστά. Οι ελπίδες αυτές διαιωνίστηκαν πολύ σύντομα, γιατί το Δεκέμβριο του 1963 έσπασαν αιματηρές διακοινοτικές ταραχές που είχαν σαν αποτέλεσμα το αυτοεγκλωβισμό των Τουρκοκυπρίων στις περιοχές ελεγχόμενες από αυτούς, στις οποίες το νόμιμο κράτος δεν είχε πρόσβαση. Τι δήμας έλεγε το Σύνταγμα των συνθηκών Ζυρίχης - Λονδίνου και πώς φάσαμε στις διακοινοτικές ταραχές;

Η πρώτη και βασικότερη ίσως διαιρετική πρόνοια του ήταν ο χωρισμός του λαού σε δυο κοινότητες με βάση την εθνική καταγωγή. Αντί λοιπόν το άτομο να αποτελεί το κύτταρο της πολιτείας, το ρόλο αυτό ανέλαβε η κοινότητα.

Η Εκτελεστική Εξουσία θα είχε Ελληνοκύπριο Πρόεδρο εκλεγόμενο από την κοινότητά του και Τουρκοκύπριο Αντιπρόεδρο εκλεγόμενο από τη δική του μονο κοινότητα. Ο τελευταίος είχε το δικαίωμα της αρνητικαρίας πάνω σε ουσιώδεις νόμους που θα φιλοίζει η νομοθετική Εξουσία ή πάνω σε αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που απαρτίζονταν από 10 Υπουργούς τρεις των οποίων έπρεπε να είναι Τουρκοκύπριοι και να έχουν προταθεί για ανά-

ληψή του αξιώματός τους από τον Αντιπρόεδρο. Οι αντιπρόσωποι του λαού στη Νομοθετική Εξουσία, 35 Ελληνοκύπριοι και 15 Τουρκοκύπριοι, εκλέγονταν από τις δικές τους μόνο κοινότητες. Τροποποίηση του Εκλογικού νόμου ή του νόμου του σχετικού με τους Δήμους και τη φορολογία απαιτούσαν χωρίςτις πλειοψηφίες. Τοισυτρόπιτος 8 Τουρκοκύπριοι μπορούσαν να επιβάλουν τη δέληση τους στους υπόλοιπους 42 δουλευτές! Το 1963, λίγο πριν το έσπασμα των διακοινοτικών ταραχών, οι Τουρκοκύπριοι διοικούσαν την Κύπρο με μονομερό σχετικό με το φόρο εισοδημάτως και έτσι στέρησαν την Πολιτεία από μια βασική πηγή εσόδων. Η στάση αυτή των Τουρκοκυπρίων θωκεύτων έπεισε ακόμη περισσότερο την Ελληνοκυπριακή πλευρά που έπρεπε να υπάρχουν ρίζες αλλαγές στο Σύνταγμα, κάτιον δήμως που απαρούσαν ρητά, δύσον αφορούσε τουλάχιστο τα βασικά του άρθρα.

Τα ανώτατα δικαστήρια όργανα ήταν το Ανώτατο Δικαστήριο και το Συνταγματικό Δικαστήριο. Και τα δύο προερεύνονταν από μια Κύπριο και είχαν ίσο αριθμό δικαστών από το δύο κοινότητες. Εκτός των τριών αυτών εξουσιών υπήρχαν και οι λεγόμενες Κοινοτικές Συνελεύσεις με εξουσίες για δέματα Παιδείας, Θρησκείας, Αθλητισμού, Συνεργατισμού, Πολιτιστικού κλπ.

Στη Δημόσια Υπηρεσία οι Τουρκοκύπριοι παρόλον ότι αποτελούσαν το 10% του πληθυσμού θα είχαν το 30% των θέσεων, στη δε αυτονομία και το στρατό θα είχαν το 40%. Με τέτοιο διαιρετικό Σύνταγμα ήταν επόμενο ότι η ειρήνη δεν θα κρατούσε για πολὺ στην Κύπρο που ουδιστικά είχε τείχη υπό την τριπλή κρεμονία της Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας, αφού σ' αυτό το Σύνταγμα ήταν ενωματωμένες η λεγόμενη Συνθήκη Εγγυήσεως και η Συνθήκη Συμμαχίας. Με την πρώτη οι τρεις προαναφερόμενες δυνάμεις αναλόμβαναν την εγγύηση του καθεστώτος που δημιουργούσαν οι συνθήκες Ζυρίχης - Λονδίνου με δικαίωμα μάλιστα επέμβασής και με τη δεύτερη είχαν το δικαίωμα να διαπρούν στρατεύματα στην Κύπρο. Υπό τη βαριά οικα των πάνω άρχισε να λειτουργεί η Κυπριακή Δημοκρατία. Ο τελευταίος της Βρετανών Κυβερνήτης παρέδινε την εξουσία στον πρώτο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπο Μακάριο (εικ. 1) χωρίς προηγούμενες να έχει καταβληθεί προσπάθεια να εξαλειφθεί η καχοποιία και να αποκατασταθεί η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ

των δύο κοινοτήτων, καταστάσεις που δημιουργήθηκαν από την πολιτική του «διαιρέι και βασίλευε» που εφάρμοσαν οι Άγγλοι κατά τον τετραχρόνο απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ.

Φέδασμε έτσι στο Νοέμβριο του 1963 όταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος εισηγήθηκε στους Τουρκοκύπριους την τροποποίηση 13 άρθρων του Συντάγματος για να μπορεί να λειτουργήσει πιο σωστά η Πολιτεία. Πριν όμως απαντήσουν, η εισήγηση του απορρίφθηκε από την Αγκύρα και έτσι οι Τουρκοκύπριοι αναγκάστηκαν να ακολουθήσουν την ίδια πορεία. Ταυτόχρονα δοθήκαν διατάξεις στην Τ.Μ.Τ. (Τουρκοκυπριακή παράνομη οργάνωση) να αρχίσει ένσπλο αγώνα για να προκαλέσει τη στρατιωτική επέμβαση της Τουρκίας.

Το Δεκέμβριο του 1963, προπαραμονή Χριστουγέννων, οι Τουρκοκύπριοι πήραν τα όπλα να εναντιστούν των Ελληνοκυπρίων κι έτσι άρχισαν στο σχηματισμό της λεγόμενης πράσινης γραμμής που χώρισε τις δύο κοινότητες μεταξύ τους και οδήγησε στο σχηματισμό των τουρκικών θύλακων. Σ' έναν πολύ από τους θύλακες που ένιψε πολύ επικίνδυνος λόγω της πρόσβασής του προς τη θάλασσα τον Αύγουστο του 1964, ύστερα από πρόκληση, η Κυπριακή Εθνοφρουρά. Αποτέλεσμα ήταν να βομβαρδιστούν όλα τα χωριά της γύρω περιοχής από αεροπλάνα της Τουρκικής πολεμικής αεροπορίας και να πάρουν 100 σκοτωμένοι, κυρίως πολίτες, μερικοί μάλιστα φρικτά παραμορφώμενοι από τις βόμβες ναπάλμ (εικ. 2). Ο Νοέμβριος του 1967 σημαδεύει τη δεύτερη μεγάλη διακοινοτική διαμάχη. Τη χρονιά αυτή το αμιγές Τουρκοκυπριακό χωρίο Κοφίνου που δρικεται στη διασταύρωση της κύριου δρόμου Λευκωσίας - Λεμεσού και Λεμεσού - Λάρνακας αποκόπεται τη διέλευση οχημάτων και έτσι κινδυνεύει να παραλώνει η κίνηση στη βασικότατη αρτηρία του νησιού. Η Εθνική Φρουρά επεμβαίνει και διαλύει τα θύλακα αλλά με πολύ ακριβό τίμημα, γιατί η τότε Ελληνική κυβερνηση των Απριλιανών Σύνταγματαρχών ενδίδει στις απαιτήσεις των Τούρκων και ανακαλεί από την Κύπρο το στρατηγό Γρίβα που προστάτει της Κυπριακής Εθνοφρουράς, ενώ ταυτόχρονα ανακαλεί και την Ελληνική μεραρχία που με πολύ κόπο έστειλε στο νησί μετά τα γεγονότα του 1964, ο Γεώργιος Παπανδρέου. Κατ αυτό τον τρόπο μπορούμε να πούμε ότι για την Κύπρο άρχιζε τότε η αντιστροφή μέτρηση

αφού έμενε εκτεθειμένη και σχεδόν αυνεπράσιτη στη βουλιά της Τουρκίας. Και ως να μη έφθανε στη Χουντα των Αθηνών αυτή η ενέργεια, επτά χρόνια αργότερα θα έδινε στην Τουρκία με τους παράφρονες χειρισμούς της την αφορμή να επέμβει και να καταλάβει το 40% του νησιού.

Τον Ιούνιο του 1968 ώστερα από προτροπή του Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι άρχισαν συνομιλίες που οφείλονταν περισσότερο στο μονομερή μέτρο για αποκατάσταση της ομαλότητας που πήρε η Κυπριακή Κυβερνήση, παρ' όλα ότι είχαν προηγθεί δολοφονίες Ελληνοκύπριων, όπως τεσσάρων μοναχών που δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ (εικ. 3) και είχε μεσολαβήσει στις 29/12/1967 η δημιουργίη της σύτιτης καλούμενης Τουρκοκυπριακής Διοίκησης. Για τις συνομιλίες αυτές που κράτησαν σε πρώτη φάση ως τον Αύγουστο του 1971, και σε δεύτερη φάση συνεχίστηκαν μέχρι και τον Ιούνιο του 1972 μπορούμε να πούμε ότι παρέιχαν τις δυνατότητες για λύση του Κυπριακού. Τούτο όμως δεν έγινε καταρρώτο γιατί η επιδιώκηση την για κράτος κοθαρά ενοποιημένο χωριό ήδητερα πρόσφατα σε μειονότητες. Ο πρέπτης των Τουρκοκυπρίων Ραούφ Ντενκτάς γράφει στο Φεβρουάριο του 1972 στο βιβλίο του «A short Discourse on Cyprus» σελ. 39, ότι κατά τη διάρκεια των συνομιλιών συμφώνησε να γίνουν δεκτές οι Συνταγματικές τροποποιήσεις που προτάθηκαν από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, εκτός εκείνης που αναφερόταν στην τροποποίηση του άρθρου των χωριστών πλειστηριών για οριζόμενους νόμους στη Βουλή που κι εδώ όμως ουσιαστικά δεν διαφωνούσε παντελώς. Σ αντάλλαγμα ομως για την αποδοχή αυτών των τροποποιήσεων ζήτουσε τοπική αυτονομία. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά, συνεχίζει ο κ. Ντενκτάς, παρόλον ότι συμφινούσαν ως θέμα αρχής με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, εντούτοις όταν έφθαναν στο σημείο να ουδητήσουν γι' αυτή, πάντα εκδηλώνοταν απροθυμία. Το μέλλον φυσικά ήταν αόρτο και δεν γνώριζε η Ελληνοκυπριακή πλευρά ότι θα ακολουθούσε πραξικόπημα, εισβολή και κατοχή που θα την ανάγκαζαν να συνομιέι όχι για τοπική αυτονομία αλλά για το πώς θα περιώσει μιας κάποιας μορφής ενότητα στην Κύπρο που θάνατοσα ποδοπατεί ο Αττίλας.

Γεγονός πάντως παραμένει ότι οι Τουρκοκύπριοι από το 1973 άρχισαν να κωλυσιεργούν στην εξέύρεση λύσης, γιατί φαίνεται να ήταν ενήμεροι

2. Ελληνοκύπριος φρικτός παραμορφωμένος, θύμα της τουρκικής αεροπορίας κατά τους βομβαρδισμούς της Τηλλυρίας τον Αύγουστο του 1964.

3. Ελληνοκύπριος μοναχός δολοφονηθείς εν ψυχρώ από Τούρκους μέσα στο Μοναστήρι της Παναγίας Γαλακτοφόρουσας το 1967.

4. Πολυώρφο ξενοδοχείο της Αμμοχώστου σε ερείπια από την τουρκική αεροπορία.

5. Το Προεδρικό Μέγαρο της Κύπρου όπως το κατάντησαν οι πραξικοπηματίες του Ιανουαρίου και έδωσαν την ευκαρία στους Τούρκους να εισβάλουν στο νησί για να αποκαταστήσουν δήθεν τη διασαλεύθερο συνταγματική τούρ.

6. Αφού πότισε τη γη της Κύπρου με τον ιδρώτα μιας ζωής, εγκατέλειψε τα πάντα μπροστά στα τουρκικά τανκς φορώντας μόνο τις παντούφλες του. Η νέα γενιά δεν φαίνεται να έχει συνειδητοποιηθεί απόλυτα το κακό που δρήγε τον τόπο τους.

7. Ελληνοκύπριοι που συνελήφθησαν ζωντανοί κατά την τουρκική εισβολή και σήμερα οι Τούρκοι αρνούνται να δώσουν στοιχεία για την τύχη τους.

των τεκταινόμενων σε βάρος της Κύπρου και δεν υπήρχε λόγος να δεσμευτούν, αφού περίμεναν εμάς να τους ανοίξουμε την Κερκόπορτα. Ότι περίμεναν δεν άργησε φυσικά να συμβεί. Ο παρανοίκοι Συνταγματάρχες των Αθηνών, ορμώνειν από τυφλό μίσος για το Μακάριο θεώρησαν καλό να τον βγάλουν από τη μέση. Για ποιο ακοπό; Όύτε οι ίδιοι φαίνεται να γνωρίζαν. Ο θάνατος του Μακάριου είχε γίνει γι' αυτούς αυτοσκόπος και δεν μπορούν ούτε να προβλέψουν αυτό που κι ένα πολιτικό ντηπο θα μπορούσε να προβλέψει την εισβολή των Τούρκων. Μίσος και πάθος προσωπικο καθοδηγούσε τις ενέργειες τους και στο τέλος το τίμημα πλήρωσε ο δύσμορος Κυπριακός λαός.

Στις 15 Ιουλίου 1974 τα όρματα της Εθνικής Φρουράς κινήθηκαν όχι για ασκήσεις με στόχο κάποια πιθανή Τουρκική απόβαση, αλλά ενάντια στο Προεδρικό Μέγαρο. Προηγουμένως είχαν δοθεί αδείες στους πλείστους φαντάρους που δεν προσέκειντο στη χώντα και αυτοί που απόμειναν, δεν έφταναν καλά, καλά ούτε να τα επανδρώσουν. Οι Μοίρες καταδρόμων αντί να επομάζονται να σκαρφαλώσουν στα βράχια του Τουρκοκρατούμενου κάστρου του Αγίου Ιλαρίωνα, βρέθηκαν να στρέφουν τις κάννες των όπλων τους ενάντια στους Δημοκράτες πολίτες και ιδιαιτέρα ενάντια στους Σοσιαλιστές του Λυսαράρη που μόνοι αυτοί πρόταξαν ένοπλη αντίσταση στη φασιστική δία.

Στις 15 του Ιουλίου το αδελφοτόνο αίμα πήγε να πνιξει τη Δημοκρατία όμως κάτι πήγε στραβά και ο Μακάριος γλύτωσε, πράγμα που σημαίνει την αντιτροφή μέτρηση για τους στασιαστές. Πριν όμως προλάβει η Δημοκρατία να αποκατασταθεί, πρόλαβαν κάποιοι άλλοι που χρόνια καραδοκύουσαν για μια τέτοια ευκαρία. Σαν όρον επίσεις ο Αττίλας πάνω στην ανυπεράσπιστη Κύπρο κι έχωσε τα νύχια του βαθιά στις σάρκες της.

Ήταν εκείνο το πρώινο της 20ης Ιουλίου 1974 αλλοιώτικο από τ' άλλα. Με τον ερχομό της ροδοδάκτυλης τα Τουρκικά πολεμικά πλοία έριξαν καυτό μολύβι στα ειδυλλιακά ακρογιάλια της Κερύνειας και τα αεροπλάνα με την ημιαστέλιον σκόρπιζαν αδιάπτοι φωτιές και θάνατο (εικ. 4). Την κρίσιμη τούτη στιγμή που θάπτεται τα νύχια της Κύπρου να περιμέναν τον εισβολέα με το χέρι στη σκανδάλη, βρέθηκαν σκόρπια με καταρρακώμενο το ηθικό από το πραξικόπημα που προηγήθηκε. Και σαν να μην έρθαν τούτο το κακό, τα πάντα ήταν αποδιοργανωμένα. Κι

ενώ ο στόλος της Άγκυρας κανονιούσθωσε ασταμάτητα, τα δικά μας κανόνια δεν ήταν στις θέσεις τους: κι ενώ οι Τούρκοι αλεξιπτωτιστές κατέβαιναν ανενόχλητοι στον Τούρκικο θύλακα βόρεια της Λευκωσίας, ο φρούραρχος της πόλης Γεωργίτσης, γνωτός χουντικός, έλεγε πως κάνουν ασκήσεις κι ενώ τα πολύθραλα μας πού ήταν ταγμένα γύρω από το θύλακα θα μπορούσαν να θερίσουν τους Τούρκους αλεξιπτωτιστές ενώ έπεφταν, γιατί ήταν μέσα στο βεληνεκός τους, ο Γεωργίτσης έδινε αυστηρές οδηγίες να μη ριχτεί ούτε πυροβολισμός. Κι όταν οι Τούρκοι πάτησαν τη γη μας και ταμπουρώθηκαν, τότε και μόνο τότε είπε πως πρέπει να πολεμήσουμε! Έτσι υπόκυψε η Κύπρος. Χωρίς τον γέγετη της, αποδιοργανώμενη και προδομένη από Έλληνες αξιωματικούς που τάχθηκαν να φυλάνε της Θερμοπόλεως της Ανατολής.

Τα μετά την εισβολή

Στις 7 Δεκεμβρίου 1974 επέστρεψε ο Μακάριος, όχι ώμας από την Κύπρο που άφησε αλλά στην Κύπρο του ολέθρου και του θανάτου. Το Προεδρικό Μέγαρο, σύμβολο της Κυπριακής ανεξαρτησίας και ελευθερίας ήταν ένα καμένο ερείπιο (εικ. 5). Κάπου 6.000 άτομα, κατά το πλείστον πολίτες, είχαν χασεί τη ζωή τους, διακοσίες χιλιάδες άλλα είχαν γίνει πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα (εικ. 6) και 1.619 άτομα ήταν αγνοούμενα και συνεχίζουν να αγνοούνται μέχρι σήμερα (εικ. 7). Η καταστροφή ήταν φοβερή. Οι Τούρκοι, αφού στέρωαν τις θέσεις τους μετά την απόσθαση της 20ής Ιουλίου, ζήτησαν τελεογραφικά μετά από 25 μέρες στη Γενεύη όπου είχαν αρχίσει ειρηνευτικές συνομολίες, τη δημιουργία με μεγάλων καντονίων υπό τουρκοκυπριακή διοικηση, στα οποία θα υπαγόταν περίπου το 32% του Κυπριακού εδάφους. Η Ελληνική πλευρά ζήτησε τρεις μέρες για διαβούλευσης και οι Τούρκοι κι αντί ανανονής ή άλλης απάντησης, προέλασαν στις 14 Αυγούστου και κατέλαβαν το 37% του Κυπριακού εδάφους που περιείχε το 70% των πλουτοπαραγωγικών πόρων του νησιού. Είναι νομίζουμε περιττό να τονισθούν οι εν ψυχρώ δολοφονίες, οι κακοποίησης, οι διάσιμοι και οι καταστροφές που προκλήθηκαν. Σ' αυτή λοιπόν τη χαλασμένη Κύπρο επέστρεψε ο Μακάριος, που οπως θάλεγε και ο Θουκυδίδης, για να δανειστούμε τη φράση του από την καταστροφή των Αθηναίων στη Σικελία, «Πάντα τα περί» Κύπρου «γενό-

μενα μειζώ ή τα δάκρυα».

Από το 1975 μέχρι σήμερα διεξάγονται συνομιλίες, χωρίς κανένα αποτέλεσμα, για την εξεύρεση ειρηνικής λύσης του προβλήματος. Ο λόγος είναι απλός. Η Τουρκία έχει απωτέρο στόχο την Τουρκοποίηση της Κύπρου, για αυτό και δεν επιτρέπει στους Τουρκοκύπριους τη σύναψη ποιασθήσεως που συμφωνίας με τους Ελληνοκύπριους. Πάγια τακτική της Τουρκίας είναι η αδιάλλαξη, ώμως δεν αυτό κινδυνεύει να την εκθέσει στη διεθνή κοινότητα, τότε εμφανίζεται με μια διαλαλκτική χειρονομία την οποία τάχιτα τορπίλιζει και αρχίζει πάλι η όλη προσπάθεια από το μπρέν.

Στις 10 Φεβρουαρίου 1975 η Κυπριακή Κυβέρνηση υπέβαλε προς την Τουρκική πλευρά τις πρώτες προτάσεις της για λύση του Κυπριακού. Αντι απάντησης, στις 13 Φεβρουαρίου, οι Τούρκοι προκλητικά ανακοίνωνταν τη δημιουργία της ούτω καλούμενης Τουρκικής Ομόσπονδης Πολιτείας της Βόρειας Κύπρου και λίγο αργότερα ψήφιζαν παράρομο Σύνταγμα που αντί να μιλά για Τουρκοκύπριους πολίτες μιλούσε για Τούρκους πολίτες. Οσος Ελληνοκύπριος ή Μαρωνίτης έμενε σγκλωβωμένος (υπήρχαν τότε 17.000 Ελλήνες στην κατεχόμενη Κύπρο) χαρακτηρίστηκαν ως ένοιοι! Οι πρώτες διαπραγματεύσεις για λύση διενήδησαν σε τρεις γύρους στη Βιέννη μεταξύ 28 Απριλίου και 2 Αυγούστου 1975 και ήταν υπό την αιγάδα του τότε Γ. Γραμματέα του Ο.Η.Ε. κ. Βάλτχαιμ. Ακολούθησαν συνομιλίες στη Ν. Υόρκη το Σεπτέμβριο του 1976 για πέμπτο γύρο συνομιλιών. Το μόνο θετικό σημείο που θήγανε από όλες αυτές τις συνομιλίες ήταν η συμφωνία εκ μέρους των Τούρκων κατά την Τρίτη Βιέννης ότι πεπτίζουν σε δοσούς Έλληνες ήταν γεγκλωβισμένοι στην κατεχόμενη Κύπρο να συνεχίσουν να δύνησκει και να τους παρέχονται όλες οι ευκολίες για μόρφωση, ιατρική φροντίδα, θρησκευτική ελευθερία και ελευθερία διακίνησης. Περιττό να λεχθεί ότι παρά τη συμφωνία αυτή, σήμερα ζουν στο Τουρκοκρατούμενο μέρος της Κύπρου λιγότερο από χιλιάδες Ελληνοκύπριοι και Μαρωνίτες σε σύγκριση με τις 20 χιλιάδες που ζύσαν κατά την υπογραφή της, γιατί διώχτηκαν με τη βία. Αρκετές φορές με προειδοποίηση λίγων ήταν όλος ο χρόνος που παρείχαν για εγκαταλείψιμη κάποιους που οπίτη του διαφορετικά κινδύνευεν η ζωή του.

Αυτή η αφρότητη πίεση πάνω στους γεγκλωβισμένους ανάγκασε το Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. να κάμει ειδική αναφορά στις 30/10/79 για να εκφράσει την απαρέσκεια του για την κατάσταση των εγκλωβισμένων που δεν έτυχαν καμιάς διευκόλυνσης από διες αναφέρονταν στη συμφωνία της τρίτης Βιέννης. Πέντε ύροι συνομιλιών σπαταλήθηκαν ουσιαστικά ασκόπια, γιατί η Τουρκική πλευρά δεν υπέβαλε σε καμιά περίπτωση συγκριμένες προτάσεις για λύση του Κυπριακού. Αυτό φυσικό θωρησός τους σκοπούς της Τουρκίας που σταθερά επιδίκει και επιδώκει σε πρώτο στάδιο την πανίσχυη των τετελεσμένων της εισβολής και σε μεταγενέστερο την καταλήψη όλης της νήσου. Τον Ιανουάριο του 1977 ο πρέπτης των Τουρκοκυπρίων κ. Ντεντάκης ζητήσε συνάντηση με τον Αρχεπισκόπο Μακάριο, γιατί ήθελε να φανεί στη διεθνή κοινή γνώμη διαλαλκτικός. Ο Αρχεπισκόπος παρόλο που αντιλαμβάνοταν τις προθέσεις των Τούρκων, για να μη κατηγορηθεί ότι άφηγε ανεκμετάλλευτη πιθανή ευκαιρία λυσης δεξήκτη. Έγιναν δύο συναντήσεις στη Λευκωσία, μια στις 27/1/1977 (εικ. 8) και μια στις 12/2/1977. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης παρευρισκόταν και ο Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. κ. Βάλτχαιμ και σ' αυτή συμφωνήθηκε να ξαναφρίσουν οι συνομιλίες στη Βιέννη στο τέλος Μαρτίου. Το σημαντικότερο μήνυμα είναι ότι συμφωνήθηκαν οι λεγόμενες 4 κατευθυντήριες γραμμές λυσης του Κυπριακού που έλεγαν ότι:

1. Η Κύπρος θα είναι ανεξαρτητή, αδεσμευτή, δικαιοντική ομοσπονδία.
2. Η υπό τη διοίκηση κάθε κοινότητας διεδικτή περιοχή θα πρέπει να ουσιητηθεί υπό τη φωνή της οικονομικής θιασομάτητας παραγωγικότητας και ιδιοκτησίας.
3. Θέματα Αρχών όπως η ελευθερία διακίνησης, εγκατάστασης και το δικαιώμα της περιουσίας είναι ανοικτά για αυστηρή παρέα αφού ληφθεί υπόψη η ουσιαστική βάση για ένα διακονιτικό ομοσπονδιακό σύστημα και μερικές πρακτικές δυσκολίες που μπορούν να εγερθούν για την Τουρκοκυπριακή κοινότητα.
4. Οι εξουσίες και λειτουργίες της Κεντρικής κυβερνήσης θα είναι τέτοιες ώστε να διασφαλίζεται η ενότητα της χώρας, λαμβανόμενον υπόψη του δικαιοντικού της χαρακτήρα. Στον έκτο ύρο των συνομιλιών της Βιέννης που άρχισε στις 31/3/77 η Ελληνοκυπριακή πλευρά πήγε προτομασμένη για ουσιητή ποιας πάνω σε όλες τις πτυχές του προβλήματος μέσα στα πλαίσια της συμφωνίας Μακάριου - Ντεντάκης. Ακόμη και στο εδαφικό πρώτη φορά παρουσιάστηκε χάρτης που άφηνε το

8. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αρχιεπίσκοπος Μακάριος και ο Τουρκοκύπριος πρέσβης κ. Ντενκτάς κατά τη συνάντησή τους στις 27.1.1977. Μετού τους ο κ. Κουγιανός, ειδικός τότε αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Βάλτχαιμ.

20% στους Τουρκοκύπριους, οδυνηρότατη πράγματι παραχώρηση, αφού να πλέοτες περιοχές που προσφέρονταν κατοικούνταν ανέκαθεν από αιγαίη Ελληνοκυπριακό πληθυσμό. Και πάλι όμως η άλλη πλευρά ήλθε χωρίς τίποτε το συγκεκριμένο και μάλιστα απέριμες τις εδαφικές παραχωρήσεις των Ελληνοκυπρίων. Αφού πέρασε ολόκληρο έτος, δέσπος τη Τουρκική πλευρά να υποβάλει τις προτάσεις την τον Απρίλιο του 1978, προτάσεις που δρίσκονταν σε διαιμέτρου αντίτετα με τις κατευθυντήριες γραμμές Μακαρίου - Ντενκτάς. Προνοούσαν για τη δημιουργία δύο Κυπριακών κρατών με δικαίωμα να υπογράφουν «εξωπολιτικά διεννειδείς συμφωνίες, να έχουν έχωριστο στράτευμα, δική τους Κεντρική Τράπεζα κλπ. Αναφορικά με το εδαφικό, παραχωρώνταν στην Ελληνική πλευρά μόνο το 1% των υπό κατοχή διαδικτύων. Η απόρριψή τους από την Κυπριακή Κυβέρνηση δεν εξέπληξε κανέναν.

Τη στιγμή ακριβώς αυτή επενέθη ο Δυτικός παράγοντας ο οποίος υπέβαλε πλαισίου λύσης, το γνωστό Αμερικανο-Αγγλο-Καναδικό σχέδιο που απορρίφθηκε από την Κυπριακή Κυβέρνηση γιατί υπήρχε φόδος να εκτροχιαστεί το Κυπριακό, να εσφύγει από τον Οργανισμό Ήνωμένων Εθνών και να καταλήξει στους κύκλους της Δυτικής συμμαχίας που πάντα ευνοούσαν την Τουρκία.

Το Σχέδιο αυτό προνοούσε μεταξύ άλλων για δικαιοντική ομοσπονδία και απέκλειε την ένωση ή διχοτόμηση της Κύπρου. Προνοούσε ακόμη για σουσιώδεις εξουσίες που θα είχαν οι δυο ομοσπονδες πολιτείες αλλά

μποτά ανέφερε ότι οι εξωτερικές υποθέσεις, η εξωτερική άμυνα, η Κεντρική Τράπεζα, το εμπόριο, τα τελευτεία, η μετανάστευση και η πολιτική αεροπορία θα ήταν στα χέρια της Κεντρικής ομοσπονδίας κυρίευσης.

Η νομοθετική εξουσία θα ασκείτο από την Άνω και Κάτω Βουλή. Στην πρώτη οι δύο κοινότητες θα είχαν ίσον αριθμό αντιπροσώπων ενώ στη δεύτερη το αριθμός αυτών θα ήταν σύμφωνος με την πληθυσμιακή τους αναλογία.

Το έδαφος που θα ήταν κάτω από τη διοίκηση κάθε κοινότητας θα συνεχίζεται με διάστιφα κρίτηρα, αλλά ρητά ανεφέρετο ότι η Τουρκοκυπριακή πλευρά θα έκαμψε ουαστικές παραχωρήσεις υπέρ της Ελληνοκυπριακής. Οι μεταξύ της Κυπριακής στρατιωτικές δυνάμεις θα αποχώρουσαν στην Κύπρο. Σχετικά με τους πρόσφυγες γνώντας σαφής αναφορά ότι αυτοί που δεν θα μπορούσαν να επιστρέψουν θα αποδημιώνονταν.

Για την Αμμόχωστο γινόταν ειδική μνεία και ωριτά αναφέροταν ότι αυτή θα επιστρέφοταν με την επανέναρξη των συνομιλιών που είχαν διακοπεί. Η εγκατάσταση των κατοικιών της θα γίνοταν υπό την επίβλεψη των Ηνωμένων Εθνών και η πόλη θα διουκείτο από το Διεθνή Οργανισμό και θα εθεωρείτο μέρος της νεκρής ζώνης, μέχρι την εξέμερη τελικής λύσης στο Κυπριακό πρόβλημα.

Παρά τις δυσμενείς πτυχές αυτού του πλαισίου λύσης, υπήρχαν και θετικά στοιχεία, βασικότατα των οποίων ήταν η απόδοση μεγιστού μέρους της Αμμόχωστου στους νό-

μιμους κατοίκους της απλά και μόνο για να επαναρχίσουν οι συνομιλίες. Αυτοί θα παρέμεναν εκεί, ανεξάρτητα από την έκβαση των συνομιλιών. Το σχέδιο, όπως αναφέραμε, απεριφίθη από τους Ελληνοκυπρίους κι είσι η άλλη πλευρά θήγκε από μια δύσκολη πραγματικά θέση.

Για να εναρχίσουν οι συνομιλίες πέρασε άλλο έτος απότο οποία συναντήθηκαν στη Λευκωσία στις 18 και 19 Μαΐου 1979 ο Πρόεδρος κ. Κυπριανού και ο κ. Ντενκτάς με την παρουσία του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. κ. Βάλτχαιμ. Στη συνάντηση αυτή επιβεβαιώθηκε η προσήλωση των δυο πλευρών στις κατευθυντήριες γραμμές Μακαρίου - Ντενκτάς και μεταξύ άλλων συμφωνήθηκε να υπάρξει σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διασικών ελεύθερων για δύσκολους πολίτες της Δημοκρατίας, να δοθεί προτεραιότητα στο θέμα της Αμμόχωστου και η ανεξαρτησία, κυριαρχία, εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Κυπριακής Δημοκρατίας να τύχουν επαρκώς εγγυησθέων. Ταυτόχρονα αποκλείσταν η ένωση, η διχοτόμηση και η απόσχιση.

Αν η συμφωνία των δέκα σημείων εσφαρμόδοταν με καλή πίστη θα ήταν εύκολο να εξερευνηθεί βιωματικά υπόστητο στο Κυπριακό. Όμως οι Τούρκοι την επόμενη της υπογραφής της δράσαν πάλιμπο αρχήστευσης της. Αρχικά ζήτησαν να αναγνωριστεί η «διζωνική ομοσπονδία», στην αντίθετη με την μέχρι τότε χρήση του όρου «δικοιονοτική» και ερμήνευαν τον όρο ως σημαινόντα ουδιστικά δύο κράτη. Ο ίδιος ο Ντενκτάς υποστηρίζει πως ο όρος σημαίνει «είαι πολιτεία που έχει έδαφος... Είαι κυριαρχός σε πολλά πράγματα μέσα σ' αυτό το έδαφος. Η κυριαρχία μου είναι πλήρης και κανείς δεν μπορεί να μου την φέρεισθε». Ταυτόχρονα έθεσαν θέμα ασφάλειας της κοινότητάς τους και αρνήθηκαν να δώσουν προτεραιότητα στην εγκατάσταση των κατοικιών της Αμμόχωστου όπως διάλλαγμα η συμφωνία. Μάλιστα ισχυρίστηκαν πως η γη πάνω στην οποία ήταν κτισμένη η πόλη ήταν τουρκική τον καιρό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και κληρονομήθηκε από την Ισλαμική θρησκευτική οργάνωση «Εβκάρ».

Για να εξεπεραιστεί το αδιέξοδο, ο Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών πρότεινε διάφορες εναλλακτικές λύσεις που έγιναν αποδεκτές από τις δύο πλευρές και ενν άλλα ήταν έτοιμα για την επανέναρξη των συνομιλιών ο κ. Ντενκτάς υπαναρχώρισε κι είσι η ματαώθηκε η προσπάθεια.

Στις 9 Αυγούστου 1980 άρχισε ο όγγος γύρος συνομιλιών στη Λευ-

κωστία. Κατά τη διάρκειά τους και συγκεκριμένα στις 5/8/1981 μετά δηλοδή από ένα οιδάκληρο χρόνο, η τουρκική πλευρά υπέβαλε για πρώτη φορά προτάσεις επί χάρτου που εμφάνιζαν τις περιοχές που θα επέστρεφαν στους Ελληνοκυπρίους και που συνεποσύντο μόνο στο 2.6% του Κυπριακού εδάφους. Ήθελαν με άλλα λόγια να κρατήσουν υπό τον ελεγχό τους. Επομένως για το 18% του πληθυσμού το 33% του εδάφους. Πάντα ισχυρίζονταν ότι αυτό το ποσοστό εδάφους ανήκε στα μέλη της κοινότητάς τους. Ήταν όμως πράγματα έτσι ή ήταν αλλού ένας αυθαίρετος ισχυρισμός με μέρους τους:

Ανατρέχοντας τις βρετανικές στατιστικές που έγιναν σε χρόνους ανύποτους παρατηρήσεων τα εξής: Πληθυσμιακά οι Τούρκοι της Κύπρου δεν έπειραν σε καμιά περίπτωση το 24.4%. Το ανωτέρω ποσοστό, που είναι και το πιο ψηλό, παρατηρείται στην πρώτη απογραφή που έκαμψαν οι Άγγλοι το 1881, όταν και αρκετοί αισάτες που κατοικούσαν στο νησί δηλώναν ως θρήσκευμά τους το Μωαμεθανισμό. Ας σημειωθεί πώς η ανα δεκαετία απογραφή πληθυσμού που γινόταν από τους Άγγλους χώριες στην πληθυσμό σε τρεις κατηγορίες: α) Μωαμεθανούς, β) Χριστιανούς Ορθόδοξους και γ) Λοιπούς Χριστιανούς. Στις επόμενες απογραφές το Μωαμεθανικό στοιχείο παρουσιάζει την εξής εικόνα: 1891: 22.9%, 1901: 21.3%, 1911: 20.6%, 1921: 19.7%, 1931: 18.5%, 1946: 17.9%, 1960: 18.1%. Το τελευταίο ποσοστό σε απολύτους αριθμούς ήταν 104.350 Μωαμεθανοί. Όσον αφορά την ιδιοκτησία γης, από το 1946 και εντεύθεν ουδέποτε έπειρε το 12.9% του Κυπριακού εδάφους. Αυτή τη στιγμή που η κρατική γη της Κύπρου ανέρχεται στο 26% του εδάφους μπορεί να λεχθεί ότι με βάση την αριθμητική του δύναμη θα πρέπει να τους αναλογεί ένα πρόσθιο ποσοστό όχι μεγαλύτερο του 5%. Κατ' αυτό τον τρόπο φθάνουμε στο συμπέρασμα πώς στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα αναλογεί κάτι λιγύτερο από το 18% του Κυπριακού εδάφους και αυτό συμφωνεί σχεδόν απόλυτα με την αριθμητική τους δύναμη. Επομένως κάθε διεκδίκηση της Τουρκοκυπριακής κοινότητας για περισσότερο από 18% του Κυπριακού εδάφους είναι και παράλληλη και άδικη, στριμόνει μόνο στη βία των όπλων. Όταν μάλιστα απαιτεί τουν εισιτήριο την επαρχία Κερύνειας στην οποία η ποσοστατική του Μωαμεθανικού στοιχείου ήταν πάντα η χαμηλότερη, μαζί με

9. Χάλκινη βάση πάνω σε τροχούς του 12ου π.Χ. αιώνα σπανιωτάτη στο είδος της, που εξήχθη από τα κατεχόμενα και πανασπαστήστηκε υστερό από δωρεά του Ιδρυμάτος Λεβεντή.

10. Το φιγιδώτο του Αγίου Ανδρέα του 6ου μ.Χ. αιώνα που ο αποκόλλησαν οι Τούρκοι από την εκκλησία της Παναγίας Κανκαναρίας που δρισκελήστηκε στη χερσόνησο Καρπασίας. Ο ελάστικος αλλά έχος ψιφιδωτός διακοσμός της εκκλησίας δεν υπαρχεί πια.

τη λεμεσό, σ' αόλκηρη την Κύπρο, η διεκδίκηση γίνεται ακόμη πιο άδικη.

Μετά την υποβολή των Τουρκικών προτάσεων κατεξείχητο το μέγα χάσμα που οριστάτο μεταξύ των δύο πλευρών σχετικά με την τελική μορφή λιστής του Κυπριακού. Ο Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών, σε μια ύσταση προσπάθεια διάσωσης και συνέχισης των συνομιλιών έκαμψε τη δική του «αιδολόηση» και κάλεσε τις δύο πλευρές να συνεχίσουν τις συνομιλίες με βάση το έγγραφο του, που όπως έλεγε δεν υποκαθίστασε τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και τις συμφωνίες κορυφής. Όπως πάντα, η Τουρκική πλευρά τοποθίστησε την προσπάθεια όταν τον Ιούλιο του 1982 έχειώσα την τίτλους ιδιοκτησίας των Ελληνοκυπριακών περιουσιών τους σε Τουρκοκυπρίους όσους και σε έποικους από την Τουρκική. Υπό το πρίμα αυτού του γενονότας καθώς και απειλών για την προέλαση του Τουρκικού στρατού στις ελεύθερες περιοχές, η Κυπριακή κυβέρνηση επανέφερε το πρόβλημα στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ο οποίος το Μαΐο του 1983 απεριφέραστα απαιτήσε την αποχώρηση του στρατού κατοχής. Η απάντηση των Τούρκων ήταν και πάλι προληπτική. Εισήγαγαν στην κατεχόμενη Κύπρο την τούρκικη λίρα ως μέσο συναλογών και αποφάσισαν τη δημιουργία δικτού τους Κεντρικής Τράπεζας. Ταυτόχρονα η λεγόμενη Βουλή των Τουρκοκυπρίων αποφάσισε τη διεναγώνη δημοψηφισμάτου για να πρωχήσουν στην πλήρη ανεξαρτοποίησή τους.

Προς αποφυγή περαιτέρω επιδεινωσής της κατάστασης, ο Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών κ. Πέρει. Ντε Κουεγιάρ, υπέβαλε προς τις δύο

πλευρές τους λεγόμενους «δείκτες» για να υποβοηθήσει διαδικασία των συνομιλιών. Στις 30/9/83 ο Πρόεδρος Κυπριανού έδωσε την απάντηση της Ελληνοκυπριακής πλευράς ενώ ο κ. Ντεντάκας απάντησε προφορικά ότι απέρριπτε την πρωτοβουλία του.

Με την ενέργεια του αυτή έμεινε εκτεθεμένος σ' όλους τους διεθνείς κύκλους ως πλήρως οδιλλάτος, γι' αυτό για να διασκεδάσει τις εντυπώσεις πρότεινε συνάντηση κορυφής με την Πρόεδρο Κυπριανού. Ο τελευταίος άφησε το θέμα στη διάκριση του Γ.Γ. του Ο.Η.Ε. κ. Πέρει. Ντε Κουεγιάρ ο οποίος άρχισε αμέσως τη διαδικασία για μια ουδιστική συνάντηση κορυφής. Κι ενώ ο κ. Γκότι, αντιπρόσωπος του κ. Ντε Κουεγιάρ, ήρθε στην Κύπρο τις 14 Νοεμβρίου για να προετοιμάσει τη συνάντηση και είχε επαφή με τον κ. Ντεντάκας, την επόμενη μέρα 15/11/1983, ο τελευταίος προώρως σε πλήρη αποστολική ενέργεια και ανακήρυξε το κατεχόμενο από τα Τουρκικά στρατεύματα τημά της Κύπρου σε «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου», κατά παράδιαση καθε αρχής και έννοιας Δικαιου και καταποτώντας την ίδια την υπογραφή του στο έγγραφο του Μαΐου 1979. Το κατασκεύασμα αυτό αναγνωρίστηκε μεάσως από την Τουρκία, αδιμένευστη μαρτυρία για τη συμπαγία Ντεντάκας - Αγκυρας, αλλά καταδικάστηκε σχεδόν ομόφωνα από την παγκόσμια κοινότητα σ' όλα τα διεθνή θήματα. Φαινόταν πια πεντακάθαρα ότι η Τουρκία δεν ήλθε για να αποκαταστήσει το Σύνταγμα του 1960 που διαταράχθηκε από το πραξικόπεδο αλλά για κατακτήσει και μελλοντικά να ενσωματώσει τα κατακτηθέντα.

Εξαιτίας της πλήρους απομόνωσης στην οποία περιήλθε τη Τουρκική πλευρά, ακολούθησε για μια ακόμη φορά την προσφύλη της τακτική της δήθεν ετοιμότητας για οριστική συνδιαλογή. Στις 2.1.84 υπέβαλε η ίδια προς το Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών νέες προτάσεις για λύση του Κυπριακού, μόλις άμας αυτός προχώρησε με τις ίδες του που διαστηκαν στις δικές τους, αρνήθηκαν να συζητήσουν στιδόποτε, ακόμη και αυτά που οι ιδιοί είχαν στις προτάσεις τους. Μάλιστα μήλησαν στην Ε.Π.Ε. με γλώσσα πρωτόγνωρα αγενή και καθόλου διπλωματική. Παλύ πιο ύστερα υπέβαλαν καινούργιες ίδες (είχαν προηγηθεί ολοκληρωμένης προτάσεις του Προέδρου Κυπριανού προς τον Κ. Κουεγιάρ, οι οποίες απορρίφθηκαν από την Τουρκική πλευρά) πάνω στις οποίες στηρίχτηκε ο Κ. Κουεγιάρ για να προχωρήσει το Σεπτέμβριο του 1984 στις λεγόμενες «Εκ του σύνεγγυος συνομιλίες» (συνομιλίες με κάθε μία από τις δύο πλευρές χωριστά) που είχαν καρπό το γνωστό έγγραφο του Γενναρή του 1985 που αντί να οδηγήσει σε λύση περιεπλέξει για μια ακόμη φορά το πράγματα. Η συνάντηση του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κυπριανού και του κ. Ντεντάκας για αυξήσηση των εγγράφων που ετοίμασε ο Γ.Γ. έγινε στη Νέα Υόρκη. Στη συνάντηση αυτή, παρόλες τις κάποιες αδρότητες και τα καυμέλα, η τουρκική πλευρά επέμενε ότι τα έγγραφα που παρουσιάσθηκαν μπροστά τους και έφεραν τον τίτλο «Ημερμένα Διάταξην», θα ἔπειρε να υπογραφούν όπως είχαν χωρίς καμιά απόλυτης αλλαγή, ενώ η Ελληνοκυπριακή πλευρά επέμενε ότι τα έγγραφα που συμπλήρωθον κάποια ελάχιστα, αλλά πολύ ουσιαστικά με προς τη λύση του Κυπριακού, κενά, που υπήρχαν και που ρυθμίζαν την ανεψιότητα κατά πολλών προσώπων στην Ανατολική Τουρκία επιτούς από την Ανατολική (υπάρχουν σημεία κάπου δύο χιλιάδες) σε μια προσπάθεια αλλοίωσης του δημογραφικού χαρακτήρα του νησιού, η υπαρκεία τρίτου περίου χιλιάδων πάνωπλου Τουρκικού στρατού, τη σκότωση καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομίας και φυσικού η ζωντανή πληγή της τραγωδίας των αγνοούμενων, 1619 ατόμων, πολλά από αυτά πολύτες, γέροι, γυναίκες και παιδιά, συνελήφθησαν ζωντανά και σήμερα, 13 χρόνια μετά την εισβολή, οι Τούρκοι αρνούνται να δώσουν στοιχεία για την τύχη τους. Όσον αφορά την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομίας, αυτή εντάσσεται μέσα στα πλαίσια του επικτυκισμού των κατεχόμενων. Αρχαίοι ταφοί συλήθηκαν (εικ. 9) και σπάνιας είδος ψηφιδώτα του δου αιώνα μ.Χ. αποκαλλήθηκαν και κλάπηκαν ή καταστράφηκαν (εικ. 10). Βιδαντίνες αγιογραφίες Εστοκάκων συστηματικά ή έσπασταν για να εδαφανίστε κάθε τι που θυμίζει Ελληνικό πολιτισμό.

Πριν κλείσουμε το σύντομο αυτό ση-

φνιασιας, το Μάρτιο του 1986, αρκετά άμισα διαφορετικό από αυτό του Απρίλη του προηγούμενου έτους. Η θέση της Τουρκικής πλευράς πάνω στο νέο έγγραφο ήταν «θετική» όπως ισχυρίστηκε η ίδια, άμας η ερμηνεία που θέλησε να του δώσει ο κ. Ντεντάκας εκ των προτέρων, ουσιαστικά το απέρριπτο. Αντίθετα η Ελληνοκυπριακή πλευρά τόνισε πως θα έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα σε βασικές πτυχές του Κυπριακού απαραίτητες για μια βιώσιμη λύση στο πρόβλημα. Τέτοιες πτυχές είναι η ποικιλότητη του στρατού κατοχής και των Τουρκών εποίκων πριν την εγκαίδρυση μεταβατικής κυβερνήσης, το θέμα των αποτελεσμάτων διεθνών εγγυήσεων χωρίς παράλληγες απαιτήσεις για δικαιωμάτα μονομερών επεμβάσεων καθώς, και η εφαρμογή των θεμελιώδων ελευθεριών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους τους Κύπριους.

Οι διατάμενες απώνεις των δυο πλευρών δένουν δυστυχώς ψευφωρεῖ και όχι μόνο αυτό αλλά φαινότας πως η Τουρκική πλευρά όρχισε να δοκιμάζει σταδιακό άνοιγμα του κλειστού μέρους της πόλης της Αμμοχώστου, κατ' αυτούς ερχεται σε κατάστρωμα αντίθεση προς τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, όπως και στις δικές της ανελιμμένες κατά καιρούς υποχρεώσεις για επιστροφή της πόλης στους νόμους κατοίκων της. Μερικά από τα σοβαρότερα προβλήματα που η κατοχή επέφερε στην Κύπρο είναι: Η προσφυγοποίηση των 2/5 των πληθυσμών, η εισαγωγή Τουρκών εποίκων από την Ανατολική (υπάρχουν σημεία κάπου δύο χιλιάδες) σε μια προσπάθεια αλλοίωσης του δημογραφικού χαρακτήρα του νησιού, η υπαρκεία τρίτου περίου χιλιάδων πάνωπλου Τουρκικού στρατού, τη σκότωση καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομίας και φυσικού η ζωντανή πληγή της τραγωδίας των αγνοούμενων, 1619 ατόμων, πολλά από αυτά πολύτες, γέροι, γυναίκες και παιδιά, συνελήφθησαν ζωντανά και σήμερα, 13 χρόνια μετά την εισβολή, οι Τούρκοι αρνούνται να δώσουν στοιχεία για την τύχη τους. Όσον αφορά την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομίας, αυτή εντάσσεται μέσα στα πλαίσια του επικτυκισμού των κατεχόμενων. Αρχαίοι ταφοί συλήθηκαν (εικ. 9) και σπάνιας είδος ψηφιδώτα του δου αιώνα μ.Χ. αποκαλλήθηκαν και κλάπηκαν ή καταστράφηκαν (εικ. 10). Βιδαντίνες αγιογραφίες Εστοκάκων συστηματικά ή έσπασταν για να εδαφανίστε κάθε τι που θυμίζει Ελληνικό πολιτισμό.

Η αιτία γι' αυτή τη δραματική τροπή των πραγμάτων υπήρξε και με μοναδική! Το πραξικόπημα. Οι πραξικόπηματες εγκλημάτισαν ενάντια στον Ελληνισμό, ολόκληρο και καταπρόδωσαν την Κύπρο. Δηλωση άγνωστης των συνεπειών του έργου τους δεν τους εξέλενει. Ήδη ότι το πραξικόπημα δεν μπορούσε να υπάρξει εισοδήλωτη και κατοχή, προσφυγιά και θάνατος, αγνοούντες και ομαδικές ταφές. Οι εκκλησίες δεν θα μετατρέπονταν σε τζαμιά η σταδίους και στα καμπαναριά δεν θα κυμάτιζε η ημιελάνης αντί του Σταυρού.

Σήμερα που όλες οι προσπάθειες για βιώσιμη λύση του Κυπριακού προβλήματος προσκρούουν στην αδιαλλαξία της Αγκυρας που αποθέτει στη διαώνιση και παγίωση της κατοχής, προβάλλει επιτακτικά το ερώτημα του τι δεν γενέσθαι και πώς θα καταστούν οι στόχοι της Τουρκίας ανέπικτοι.

Η απάντηση στο δραματικό ερώτημα

νομίζω πως πρέπει να αναζητηθεί στον κάθε Κύπριο, στον κάθε Έλληνα. Θ' αφήσει ο Ελληνισμός ένα κομμάτι του που ανέρει τις ρίζες του στους Έλληνες ήρωες της Τριάδας πολέμου να γίνει δόρυ στο στόμα του λύκου ή θα τανύσσει τους μώνες του και θα αποζητήσει το καταπιγμένο δίκιο της Κύπρου: Προσομογραφή των τετελεσμάνων της εισβολής μόνον προσωρινή ανάπτυξη προς την πλήρη Τουρκοποίηση της Κύπρου μπορεί να θεωρηθεί. Η ουτοπία της Κύπρου μόνο με καθολική συστρέπτωση όλων των δυνάμεων του Ελληνισμού μπορεί να γίνει καταρραθή, διαφορετικό το μέλλον θα συνεχίσει αθέλαιο και σκοτεινό. Η Τουρκία δεν φαινεται διατεθειμένη να λογικευτεί, για αυτό και οφείλει κάθε Έλληνα να σταθεί ενώπιον ενωπίων με τον εαυτόν και να αποφασίσει χωρίς ταλαντεύσεις: Η αδιάλλοει της Τουρκίας δεν αφήνει πολλά περιθώρια περί του πρακτέου. Οι Λατινοί έλεγαν «αν θέλεις ειρήνη, παρακευάσει πόλεμο». Μήπως θάπτεται και ο Ελληνισμός να πει φθάνει στις υπωχρώσεις: «Μολών λαβέ» και να υπομνήσει στους άπλοτους γείτονες κάποιο Σαλαμίνιο παιάνιο;

Δρ. Ανδρέας Δημητρίου Ιστορικός - Αρχαιολόγος

Βιβλιογραφία

- ΧΥΔΙΣ Στ.: Cyprus - Reluctant Republic. ΑΒΕΡΦΟΤΟΣΤΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ: Ιστορία Χαμένων Ευκαρπίων.
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Επ.: Άπο τη Ζυρή εις τον Αττικό.
ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΣ: Κυπριακό πρόδρομό - Πόρος προς τη Χρεωκοπία.
ΤΕΡΑΕΝΗΣ ΠΑΝΤΑΖΗΣ: Διπλωματία και Πολιτική του Κυπριακού.
ΚΡΑΝΙΔΙΟΤΗΣ ΝΙΚΟΣ: Ανοχύρωτη πολιτεία, Κύπρος 1960-1974.
ΒΛΑΧΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ: Δέκα Χρόνια Κυπριακού.
ΔΕΚΛΕΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛ: Κυπριακό 1972-74. Η τελευταία ευκαρπία.
ΜΠΤΙΣΙΩΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Κριαμές Όρες, ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΩΡΗΣ: Το Κυπριακό πρόδρομα στην κριαμάτα του φόρτου.
ΙΧΣΑΝ ΛΗ: Τα απομνημονεύματά μου. ΜΠΡΑΝΤ ΜΕΧΜΕΤ: Απόφαση απόθανση.
DENKTASH P.: The Cyprus Tragedy. KAMRAN HALIL, The Rape of Cyprus.

Cyprus after Independence (1959-1986)

A. Dimitriou

The struggle raised by the Greek Cypriots in 1955 against colonial rule had as ultimate goal the liberation and union with Greece. When this struggle came to an end in 1959 its

achievement was an independent Republic with many limitations. Such a solution left many Greek Cypriots (80% of the population) with a sour taste and the same was true for the Turkish Cypriots (18% of the population) who, after being instigated by the British, started shouting for partition. In fact, the Turkish Cypriots started smuggling arms from Turkey even before the British rule was terminated and the incident of the ship «Deniz» doing such smuggling testifies the case.

When Cyprus was finally declared an Independent Republic on August 16, 1960 (fig. 1), the omens were not favourable. On the one hand the sentiments of her people and on the other the Constitution, which was an artificial creation virtually imposed on the Cypriots and containing the seeds of division, quickly precipitated the situation. The fact that part and parcel of the Constitution were the Treaties of Guarantee and Alliance, accelerated the tragic events to follow as both of them were consisting an infringement of the independence of the newly born Republic. What occurred in the summer of 1974 had clearly exposed this infringement. The internal strife started as early as Christmas Eve 1963 and many innocent Cypriots, members of either of the two main communities on the island, were killed, most times in cold blood, (fig. 3).

In summer 1964 the Turkish airforce bombed indiscriminately Greek villages and armed forces, the latter were engaged in fighting with Turkish troops in western Cyprus, and many civilians were victims of napalm bombs (fig. 2). The second serious fighting occurred in 1967 but afterwards a period of relative peace followed. In 1973 the two communities were at a point of reaching a just solution when on the 15.7.74 a coup against Makarios took place which was inspired and executed by the Greek junta (fig. 5).

On the 20.7.74 Turkey grasped the long awaited opportunity to invade Cyprus and using the pretext of restoring constitutional order landed troops on the island after massive air and sea bombing of various, mostly non-military, targets (fig. 4). Although the coup collapsed in three days time, the Turkish army did not return to Turkey but instead it mounted a second attack on the 14.8.74. Until then it was controlling a small strip of land while after 16.8.74 they occupied the 37% of the island. Thus, although nearly 200.000 people had been expelled by the Turkish

force of arms from their ancestral homes (fig. 6), the three guarantor powers not only failed to stand up to their commitments but they were the ones that undermined the independence of Cyprus: The junta of Greece generated the coup, Turkey invaded and still occupies and refuses to negotiate an acceptable solution, while Great Britain played the role of Pontius Pilate.

Since the invasion and occupation several rounds of talks have taken place but without results. The U.N. Secretary General has tried time and again to bring about a viable solution but the Turkish side frustrates all his efforts as it wants the occupied territory to be promoted into a mini state having very loose tights with the rest of Cyprus.

Two agreements were signed by Denktash. One with the late archbishop Makarios in 1977 (fig. 8) and one with President Kyrianiou in 1979 but to no avail.

What Denktash wants for his puppet regime is the power «to conclude international treaties, convention agreements, issuing of passports, granting of citizenship, even defense» (see Turkish proposals of 1978 for a solution to the Cyprus problem). Obviously, no Cypriot government can agree to such demands. Meanwhile the 2/5 of the Greek Cypriots continue to be refugees in their own country, while 60.000 mainland Turks have been imported into the occupied territory in an effort to change the ages old demographic character. In this effort of Turkification of northern Cyprus we can ascribe the eradication of anything Greek. Gone are sixth century A.D. mosaics (fig. 10) scratched are beautiful Byzantine frescoes (fig. 11a, b). Tombs were looted (fig. 9) and churches turned into stables (fig. 12).

The most tragic aspect of the Cyprus problem is no doubt that of the missing persons. 1.619 Greeks, many of the civilians, old people, women even children, were captured alive and Turkey refuses thirteen years after the invasion (fig. 7) to say anything about their fate.

If the Cyprus problem is to be solved two prerequisites are indispensable. First, Turkey has to withdraw its army and settlers from Cyprus and secondly, the unity, sovereignty, territorial integrity and independence of the island must be restored through the implementation of the U.N. resolutions. Towards this end the International Community has a duty to work, otherwise this world will not be safe for small countries.